

ятовують надовго. В'єтнамські карликові свині допитливі і виявляють цікавість до всього що відбувається навколо. Від постійної одноманітності можуть занудьгувати, що може привести до невротичних захворювань, але це трапляється рідко. У таких випадках необхідно урізноманітнити їх побут, більше гратися з ними або купити їм цікаві іграшки.

В'єтнамські свині чудово дресируються. Вони можуть виконувати різні циркові трюки. Та і самі тварини виглядають елегантно і екзотично.

ЗАЛИШКИ ГІГАНТСЬКОГО ОЛЕНЯ У ПАЛЕОНТОЛОГІЧНІЙ КОЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

*Лавріненко А.А.
Полтавський краєзнавчий музей*

Серед численних природничих колекцій Полтавського краєзнавчого музею значне місце посідає палеонтологічна збірка викопних тварин льодовикового періоду.

Найбільшу групу у ній становлять кістки мамонта. У значно меншій кількості представлені залишки оленів: гігантського або великорогого (*Cervus megaceros Giganteus Blumb*), європейського або благородного (*Cervus elaphus*), північного (*Rangifer tarandus*), та їх близького родича — лося (*Alces alces*). Систематизація їх ґрунтується, в основному, на особливостях будови рогів, але вони дуже мінливі навіть в межах одного підвиду [1; С.83].

Про походження гігантського оленя існує декілька версій. За однією з них, він бере початок від форми з невеликими рогами (*Megaloceros giganteus antecedens*), розповсюдженій у лісах та степах [2; С.87]. Залишки викопного оленя найчастіше знаходять у торф'яниках, поблизу рік, озер та боліт. Великий розмах рогів заважав йому жити в лісі, а в степу тварині не вистачало б корму, який змінювався у відповідні сезони. Скоріш за все, гігантський олень був поширений на луках, порослих чагарниками та перелісками [3; С.38]. Великі розміри тварини були вражаючими. У висоту він сягав 2,5 метри, його роги важили 35–40 кілограм і нагадували роги сучасного лося. Відстань між верхніми їх кінцями часто досягала 3 м [4; С.69]. До наших днів цей вид не зберігся, але у давніх переказах інших народів є згадки про нього. Так, у „Пісні про Нібелунгів” він зустрічається під назвою „лютий тур” [5; С.27].

Хоча палеонтологічні рештки вище названого виду в межах Полтавщини траплялися здавна, все ж вони не завжди були опрацьовані і визначені науковцями. Часто, як і зараз, це були випадкові знахідки. Під час експедиції В.В. Докучаєва (1888–1894 рр.), та зі створенням Природничо-історичного музею у Полтаві (1891 р.), вивченню палеонтології та геології краю почали приділяти значно більше уваги.

Характерна особливість викопних решток — нерівномірність поширення по території області. Але простежується їх локалізація на терасах річок, біля боліт, на місці сучасних гранкар'єрів. Оскільки вивченням природи краю займалися дослідники різних установ, то викопні залишки оленів зберігаються не лише в краєзнавчих музеях області, а й в різних наукових закладах України та Росії.

Перші відомості про надходження залишків велетенського оленя до музею відносяться до 1908 року. Тоді музейна колекція поповнилася особливо цінним експонатом — черепом гігантського оленя з рогами, у якого зберігся повний ряд зубів. Його знайшли в давніх алювіальних відкладах болотного типу на правому березі Ворскли поблизу хутора Васьки (можливо, сучасні с. Васьки Зінківського району Полтавської області). Ця знахідка мала велике наукове значення, оскільки на півдні Росії це була перша знахідка черепа з рогами „этого великана животного царства“ [6; С.7]. Зважаючи на її цінність, на місце знахідки був відряджений І.А. Зарецький — член Московського товариства любителів природи, який працював у той час в Полтавському губернському земстві [6; С.5].

У 1916–18 рр. палеонтологічну колекцію поповнили 3 кістки велетенського оленя, передані нашому музею Золотоніською гімназією [7; С.9].

У 1937 р. на правому березі Дніпра (м. Кременчук) знайдено нижню частину рога з розеткою гігантського оленя [8; С.108]. Пожежа 1943 р. знищила значну частину експонатів палеонтологічної колекції.

У р. Сулі біля с. Матвіївка (Градизький район, потім Чорнобаївський район Черкаської області, пізніше зняте з обліку у зв'язку з затопленням) знайдено кістки велетенського оленя у 1950 р. [9; С.124]. Протягом 1951–1954 рр. співробітники відділу палеозоології Інституту зоології АН УРСР серед інших кісток ссавців виявили 4 кістки від 3 особин велетенського оленя на лівому березі Дніпра, за 5 км вище від гирла Псла, у Мало-Кохановському кар'єрі на глибині 5 м, у валунних піщано-гравієвих відкладах, що заповнювали глибини в кристалічних породах у межах давньої долини Дніпра, перекритих алювіальним піском з прошаком деленуватого суглинку [8; С.108].

У 1956 р. музейна колекція поповнилася новими експонатами. Учні Кишеньківської середньої школи на березі р. Ворскли знайшли залишки викопних тварин. Серед них — основу рога європейського оленя, нижню щелепу велетенського оленя. Знахідки передав музею вчитель історії Левченко Г.Л. [10; С.2]. Під час гірничих та будівельних робіт залишки викопних тварин часто знаходили на Кременчуччині. Найчастіше це рештки велетенського оленя. Частина матеріалів зберігається у Кременчуцькому краєзнавчому музеї [11; С.133]. У червні 1954 р. колекція решток викопних тварин четвертинного періоду Полтавського краєзнавчого музею була визначена співробітником відділу палеозоології Інституту зоології АН УРСР Короткевичем О.Л.

Залишки гігантського оленя

Черепна коробка з основою рогів від молоді особи. Фонди ПКМ. — Інв. № ПКМ. 582, П.354; старий інвентарний номер 2617.

Ріг. Ф. ПКМ. — Інв. № ПКМ. 385, П.157, ст. інв. №2419.

Середня частина рогу. Передано з колишньої Золотоніської гімназії. Ф. ПКМ. — Інв. № ПКМ 436, П.208; ст. інв. №2470.

Нижня частина рогу до першого розширення. Знайдено при будові Київської залізниці. Ф. ПКМ. — Інв. № ПКМ 507, П.279; ст. інв. №2543.

Основа рогу з одним відростком. Знайдено у Кобеляцькому районі, с. Білики, берег р. Ворскли на глибині 1 м, у липні 1952 р. Ф. ПКМ. — Інв. № ПКМ 12495, П.1959.

Частина рогу. м. Полтава, с. Дублянщина, русло р. Ворскли на

глибині 5,5–6 м при роботі земснаряду. Ф. ПКМ. — Інв. № ПКМ 28088, П.3321.

Перший шийний хребець(атлант). На місці будівництва Кременчуцької ГЕС, 1958 р. Ф. ПКМ. — Інв. № ПКМ 16045, П.2420.

Література

1. Громова В. Краткий обзор четвертичных млекопитающих Европы. — М.: Наука, 1965. — 142 с.
2. Серебряный Л.Р. Древнее оледенение и жизнь. — М.: Наука, 1980. — 128 с.
3. Природная обстановка и фауны прошлого. — К.: Наукова думка, 1968. — Вып. 4. — 199 с.
4. Ежегодник музея Полтавского губернского земства. 1913 год. — Полтава: Электр. Типо-Литография И.Л. Фришберга, 1915. — 82 с.
5. Штерне К. Эволюция мира. — М., 1910. — 458 с.
6. Отчет о естественно-историческом музее Полтавского губернского земства за 1908 г. — Полтава: Типография Бр. Попиловых, 1909. — С. 5–7.
7. Щорічник Полтавського народного природничого музею // Ред. В. Ніколаєв. — 1916–1918. — №–5–6–7. — 1919. — 59 с.
8. Підоплічко І.Г. Матеріали до вивчення минулих фаун УРСР. — К.: АН УРСР, 1956. — 234 с.
9. Гвриленко І.М., Кондратенко Т.К., Чубур А.А. Плейстоценова мегафауна лісостепового лівобережжя Дніпра // Археологічний літопис Лівобережної України. — 2002. — №1. — С. 121–130.
10. Котлік О. Палеонтологічні знахідки // Соціалістичне село. — 1956. — 5 квітня. — С. 2.
11. Музиченко Н.В. Знахідки плейстоценової фауни в палеонтологічній колекції Кременчуцького краєзнавчого музею // Археологічний літопис Лівобережної України. — 2002. — №1. — С.131–133.

ВИКОРИСТАННЯ МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРИ ВИРІШЕННІ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ СВИНАРСТВА

*Лядський І.К., Почерняєв К.Ф.
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Інститут свинарства імені О.В. Квасницького УААН*

Свинарство — один з найдавніших розділів тваринництва. Головними напрямками свинарства є дослідження та удосконалення особливостей умов утримання, розведення і селекції свиней, їх походження, поширення та анатомо-морфо-фізіологічні особливості цих тварин. Ця галузь сільського господарства динамічно розвивається та використовує в своїй діяльності досягнення інших наукових дисциплін, зокрема й молекулярної генетики, в тому числі її розділу — ДНК-технології.

ДНК-технології — новий розділ молекулярної генетики, спрямований на розробку методів безпосереднього вивчення та зміни ДНК [4]. Їх методи дозволяють значно поліпшити селекційний процес, вдосконалити його стадії (покращити ефективність відбору необхідних особин, генно-інженерні методики оптимізації селекційного процесу, поява мож-